

सप्तमः पाठः

विमानयानं रचयाम

राघव ! माधव ! सीते ! ललिते !

विमानयानं रचयाम।

नीले गगने विपुले विमले

वायुविहारं करवाम ॥ 1 ॥

उन्नतवृक्षं तुङ्गं भवनं

क्रान्त्वाकाषं खलु याम।

कृत्वा हिमवन्तं सोपानं

चन्दिरलोकं प्रविषाम ॥ 2 ॥

षुक्रष्वन्द्रः सूर्यो गुरुरिति

ग्रहान् हि सर्वान् गणयाम।

विविधाः सुन्दरताराष्वित्वा

मौक्तिकहारं रचयाम ॥ 3 ॥

अम्बुदमालाम् अम्बरभूशाम्

आदायैव हि प्रतियाम।

दुःखित-पीडित-कृशिकजनानां

गृहेशु हर्षजनयाम ॥ 4 ॥

शब्दार्थः

विमानयानम् = हवाई जहाज **रचयाम** = निर्माण करते हैं **विपुले** = विस्तृत **विमले** = स्वच्छ। **वायुविहारम्** = वायु विहार। **करवाम** = करें **उन्नतवृक्षम्** = उँचे पेड़ **तुङ्गम्** = उँचा **क्रान्त्वाकाशं** = आकाश को पार करके **याम** = चलें **कृत्वा** = करके **हिमवन्तं** = हिमालय को **सोपानम्** = सीढ़ी **चन्दिरलोकम्** = चन्द्रनलोक को **प्रविषाम** = प्रवेश करें **शुक्रक्रश्चन्द्रः** = शुक्र और चन्द्रमा **सूर्योगूरुरिति** = सूर्य और गुरू **सुन्दरताराष्वित्वा** = सुन्दर तारों को चुनकर **मौक्तिकहारं** = मोती का हार **अम्बुदमालाम्** = मेघमाला को **अम्बरभूशाम्** = आकाश की शोभा को **आदाय** = लेकर के **प्रतियाम** = लौटें **दुःखित** = दुःख से **गणेशु** = समूह में **हर्षम्** = खुशी **जनयाम** = लाये।

अभ्यासः

1. उच्चारणं कुरुत पुस्तिकायां च लिखत-

विमानयानम् , वायुविहारम् , करवाम , उन्नतवृक्षम्, तुङ्गम् , , क्रान्त्वाकाषम्, गणेशु
सूर्योगुरुरिति, सुन्दरताञ्चित्वा , अम्बुदमालाम् , अम्बरभूशाम्, जनयाम।

2. एकपदेन उत्तरत-

यथा- वयं किं रचयाम ? विमानयानम्

(क) कीदृशे गगने वायुविहारं करवाम ?

(ख) वयं विमानेन कुत्र प्रविषाम ?

(ग) वयं कीदृशं भवनं क्रान्त्वा आकाषं याम ?

3. पाठात् उचितपदं चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत-

(क) नीले गगने विपुले विमले

ख

(ग) अम्बुदमालाम् अम्बरभूशाम्

घ

4. भिन्नवर्गस्य पदं चिनुत - भिन्नवर्गः

यथा-शु क्रः, वृक्षः, चन्द्रः, गुरुः। वृक्षः

(क) छात्रः, शिक्षकः, भिक्षुकः, प्राचार्यः।

(ख) शुक्रः, कपोतः, वानरः, काकः।

(ग) पत्रम्, पुष्पम्, मित्रम्, फलम्।

(घ) सिंहः, मयूरः, मण्डूकः गजः।

विमान

5. पर्यायपदानि योजयत-

- विमले जलदः
- गगने निर्मले
- सूर्यः आकाशे
- चन्द्रः दिवाकरः
- अम्बुदः निशाकरः

6. पाठात् तुकान्त पदानि चिनुत।

यथा- विपुले विमले

.....
.....
.....

शिक्षणसङ्केतः- 'विमानयानं रचयाम' इति गीतस्य छात्रेषु अभ्यासं कारयत।